

Sprememba v pravosodnem ministerstvu.

Njegovo Veličanstvo blagoizvolilo je ministra Alojzija barona Pražák-a odvezati vodstva pravosodnega ministerstva ter imenovati dosedanjega namestnika na Moravskem Miroslava grofa Schönborn-a pravosodnim ministrom.

Danes še ni čas, pisati zgodovino osemletne dobe, v katerej je vodil pravosodno ministerstvo baron Pražák. Naj nam bode toraj dovoljeno le na kratko omenjati, da ta doba — da-si tudi ministru Pražák-u ni bilo sojeno, dognati tista velika kodifikatorna dela, s katerimi so se od početka ustavne dobe zaman vkvarjali vsi pravosodni ministri, da-si tudi on ni oživotvoril novega kazenskega zakonika in novega sodnega reda, ampak se je moral v očigled počasnemu parlamentarnemu aparatu, ki za velika kodifikatorna dela nikakor ni pripraven, zadovoljevati z delovitimi reformami — kaže obilico legislatornih in administrativnih reform v vseh strokah. Za Slovence pa je ta doba posebno pomenljiva, kajti baron Pražák se je prvi minister resno in pošteno trudil djansko vtelesiti člen XIX. osnovnega zakona o splošnih pravicah državljanov na pravosodnem polji. Za povzdigo pravosodja v Slovencih ostal bode vedno znamenit ukaz z dne 18. aprila 1882., v katerem se je z vso odločnostjo nanzanjalo vladino stališče:

„da je samo vladnej in izvrševalnej oblasti dodeljeno, določevati na podstavi v polnem obsegu pristoječih nji pri-

pomočkov in virov faktum, koliko se je slovenski jezik že razvil in koliko da je sposoben za sodno rabo; da pa nasprotno sodišča niso poklicana, ta faktum od slučaja do slučaja preiskovati ter se izpostavljati eventualiteti nasprotujočih si odločb, temveč, da je sodiščem dolžnost svojim razsodbam v podstavo jemati enkrat za vselej po kompetentnej oblasti izrečeno djansko razmero, da sploh ni naloga sodišč, za-
branjevati jeziku, katerega državna uprava kot v „deželi navadnega“ pripoznava, po zakonu mu zagotovljeni pristop k sodiščem, ter da smatra vlada, če sodišča slovenske vloge samo zategadelj a limine odbivajo, ker je prošnik tudi nemškega jezika zmožen, to za priprosto, a kratkonikar zakonito sredstvo, s katerim se celo vprašanje o enakopravnosti a limine odbija.“

Korotanski Slovenec smel je od svojega po starodavnem obredu ustanovljenega kneza zahtevati pravico v slovenskem jeziku, toda koncem 13. stoletja odrezal se je — kakor pravi Schwabenspiegel — knez prosilcu rekoč: „ich verstaun diner sprach nitt“. Bojazni, da se vkljub osnovnim zakonom odreka Slovincu z ravno tisto frazo justica, storil je ta ukaz, upamo da za vselej, konec.

Ako pa se varamo, če vendar ta ukaz še ne najde povsod vbogljivih interpretov, potem pričakujemo, da bode novi minister v korist pravosodju „neumoljiv bič nasilju i samovolji, koja od obijesti ali zlonamjerno hoće zla da čini“.

Iz zapiskov praktičnega pravnika.

IV.

Nekdo je bil zaradi prestopka, ki ga je storil, vzet v zapor. Ker je zbolel in ker zapornice okrajnega sodišča za bolnike niso bile pripravne, treba je bilo odvesti ga v bolnišnico za inkvizite, ki se je nahajala na sedeži sodnega dvora. Okrajno sodišče je potem odredilo dan za glavno razpravo in obdolženec jo izrečno izustil, da se zadovolji, naj